

י"ג ב': **בְּעֹרֶב־שָׁרֹף** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא ב'אֹר' באל"ף. וכן הוא להלן.

י"ג ג': **הַפֶּדֶד | לָבָן** - מונח לגרמיה, ואינו מונח רגיל עם פסיק אחריו."

י"ג ד': **וְשִׁעְרָה** - הה"א לא נשמעת, ונקרא 'וְשִׁעַר'. ואם קרא כאן 'וְשִׁעְרָה' במפיק, יתכן שיש בזה שינוי משמעותי. אך להלן י"ג כ': **וְשִׁעְרָה** - הה"א במפיק.

י"ג ה': **עַמְדָּה** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא 'אָמַד' באל"ף*. וכן הוא להלן (י"ג ל"ז).

י"ג ט': **בְּאֲדָם** - הבי"ת בשווא נע, ואין לקרוא 'בְּאָדָם' בקמץ.

י"ג י': **בְּשִׁאָתָהּ** - השי"ן רפה, ובשווא נח". וכן הוא להלן (י"ד נ"ז): **וְלִשְׁאָתָהּ**.

י"ג י"ג: **טְהוֹר הָיוּ: וְגִיּוֹם** - יש להזהר שלא להבליע את תיבת 'הוא' בשורוק שאחריה, וישמע שקרא 'טְהוֹר וְגִיּוֹם'. וכן הוא להלן (י"ג י"ז).

י"ג ט"ז: **כִּי יָשׁוּב** - יש להפריד בין הדבקים, ולהגות את היו"ד כראוי, שלא ישמע שקורא 'כִּי אָשׁוּב' באל"ף.

וְנִהְפְּדָה - יש לבטא את הה"א בשווא נח". ולא להבליעה ולקרוא 'וְנִהְפְּדָה', או לקרוא 'וְנִהְפְּדָה' בסגול הה"א. וכן הוא להלן (י"ג י"ז, כ"ה).

י"ג י"ח: **כִּי־יִהְיֶה בּוֹ־בְעָרָו** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'כִּי־יִהְיֶה בּוֹ בְּעָרָו', או 'כִּי־יִהְיֶה בּוֹ בְּעָרָו שְׁחִי'.

וְנִרְפָּא - יש להקפיד לנגן את הטעם סוף פסוק כראוי, ולא להוסיף טעם נוסף לפניו ולהטעים 'וְנִרְפָּא' טו'.

י"ג ל"ב: **וְלֹא־יִהְיֶה בּוֹ** - הטעם מלעיל בה"א הראשונה טו'.

י"ג ל"ט: **בְּהֶרֶת פְּהוֹת לְבָנָת** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים 'בְּהֶרֶת פְּהוֹת לְבָנָת'.

י"ג מ"ב: **נָגַע לָבָן אֲדָמָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים נָגַע לָבָן אֲדָמָה.

ויש תרגומים שתיקנו ומתורגם בהם 'וקרא לה' ע"פ נוסח המקרא שהוא בלא מפיק). ולפי זה הקורא כאן (פסוק ד') 'ושערה' במפיק במקום 'ושערה' בלא מפיק, לא שינה משמעות. אך יש שביארו ונתנו טעמים שונים לזה שבפסוק ד' כתוב 'ושערה' בלא מפיק ובפסוק כ' כתוב 'ושערה' במפיק, והם: מהר"ם מרוטנבורג (פירוש המהר"ם לנגעים פ"י משנה א', הובא בתוס' יו"ט נגעים פ"ד משנה א'), הגר"א (אליהו רבה נגעים פ"ד משנה י'), תפארת ישראל (נגעים פ"ד בענין אות י"ח), מלבי"ם (התורה והמצוה ויקרא סימן נ"ז), משך חכמה (ויקרא י"ג ד'). ומדבריהם מוכח שבפסוק ד' לא נשמט המפיק, אלא משפט התיבה להיכתב 'ושערה' ללא מפיק, והוא שם דבר, דהיינו שער. ולפי זה הקורא בפסוק ד' 'ושערה' במפיק במקום 'ושערה' בלא מפיק, לכאורה שינה משמעות.

ג' עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה (או אחת מאותיות כל"ב המנוקדות בפתח להורות על ידוע), ואין מתג לפני השווא, השווא נח.

וכאן בכל הספרים אין מתג לפני השווא, ומוכח שהאות שאחריה בשווא נח.

יד וה"א זו נהגית כמו מפיק ה"א שבסוף תיבה, כגון בתיבות 'עמָה' 'אתָה', וכדומה.

וגם כאן באמצע תיבה הוא נקרא מפיק ה"א. ויש הטועים לחשוב ש'מפיק' הוא דוקא הנקודה הבאה באות ה"א שבסוף תיבה, אך באמת 'מפיק' פירושו מוציא, דהיינו שהה"א נשמעת ונהגית בשווא נח, אף אם היא באה באמצע תיבה, ולא כמו בתיבה 'פְּדָהצוֹר' (במדבר א' י') וכדו', ששם הה"א אינה נהגית כלל.

והטעם לכך שנקודת המפיק באה רק בסוף תיבה, משום שבאמצע תיבה (כגון בתיבת 'יָקָה'), ע"י שהאות מנוקדת בשווא יודעים שהיא נקראת, ולכן אין צורך בנקודת המפיק. ובסוף התיבה לא רצו לנקד בשווא, מפני שיש תיבות מנוקדות בסופן בפתח גנובה ובמפיק יחד, כגון: 'גְּבִיָּה', 'יָגִיָּה', ואילו היו מנקדים בשווא ולא בנקודת המפיק, היה צורך לנקד בניקוד כפול, גם בפתח וגם בשווא, וכיון שלא ניתן לנקד אות אחת בשני ניקודים שונים, המירו את סימון השווא באות ה"א שבסוף תיבה לנקודה בתוך האות.

ויש לציון, שישנם כ"י בהם כאשר יש חשש לבליעת הה"א בשגגה באמצע תיבה, מוסיפים את נקודת המפיק אף באמצע תיבה, ואע"פ שהיא מנוקדת גם בשווא, וכגון בכ"י לניגוד שמנוקד: 'בְּהִשְׁמָה' (ויקרא כ"ו מ"ג), 'פְּדָהצָל' (במדבר ל"ד כ"ח), 'אֶהְיֶהנָּה' (שם ל"ה כ'). וכן בכ"י ששון 507 מנוקד 'פְּדָהצָל'. וכן כתב באור תורה שבספרים ספרדיים מנוקד 'בְּהִשְׁמָה' עם נקודת המפיק בה"א, והביא דבריו בקסת הסופר ח"ב.

טו כיון שהסוף פסוק בא כאן מיד אחר האתנחתא, ללא טעם נוסף ביניהם, וע"ז זה נוצר קצת מחסור בנגינה, יש נטיה להוסיף טעם נוסף לפני הסוף פסוק, ויש להזהר לא לעשות כן אלא להטעים כראוי.

טז משום נסוג אחר. וענין זה מבואר בגליון פרשת תשע"ו הערה ג'.

בגמרא (מגילה כ"ד ע"ב) כתוב שאין לכהן לישא את כפיו אם קורא אות אל"ף כאות עי"ן או אות עי"ן כאות אל"ף, וכן אין למנות כשליח ציבור מי שקורא כן. וכן נפסק בשולחן ערוך (או"ח סימן נ"ג סעיף י"ב).

ובמשנה ברורה שם (סקל"ז) הביא את דברי האחרונים, שכתבו שבמקום שכולם מדברים כך מותר, אך אע"פ שבמקום שכולם קוראים כך מותר להעלותו כש"ץ כיון שכך רגילים באותו מקום, מ"מ לכתחילה ודאי ראוי ונכון להדר לקרוא כהוגן בהגייה הנכונה.

ובערוך השולחן (סימן נ"ג סעיף י"ז, סימן ס"א סעיף ח', סימן ס"ב סעיף ב') כתב שבמדינותינו אין בקיאים בחילוק שבין אל"ף לעי"ן, אך בכל זאת כתב (סימן ס"א סעיף ח') שבקריאת שמוע יע יע לדקדק להפרישם זה מזה, וכתב עוד (סימן ס"ב סעיף ב') שהמדקדק במצוות יראה לדקדק בזה הרבה בכל התורה, ושכרו גדול כשמדקדק בזה, ובפרט במקום שאם קורא שלא כראוי משתנה המשמעות.

א" הטעם מונח הוא טעם מחבר, ואילו הטעם מונח לגרמיה (שמונתו כמנח רגיל, אלא שבא סימן פסיק | אחריו להודיע המונח שלפניו הוא המונח המפסיק) הוא טעם מפסיק, ובדרך כלל הוא בא לפני מונח רביעי (כגון: אֲתִידֶלְעֶשֶׁב | וְזָעַרְעִי, וְלָכֵל | רִקְשָׁה־לְאַרְצָה), אך יש פעמים שבא גם לפני טעמים אחרים.

וכאשר בא מונח ואחריו פסיק, ואין אחריו מונח רביעי, יש להסתפק אם הוא מונח לגרמיה, או שהוא מונח רגיל אלא שבא אחריו פסיק (פסיק בא רק אחר טעם מחבר, וענינו להורות על שהיה מועט מסיבות שונות, אך לא מסיבות תחביריות של פיסוק וחיבור הענין, שהתחביר מתבטא בניגון הטעמים בלבד, ולא ע"י שרייה בין התיבות).

וכדי לדעת איזה פסיק מורה על שהיה בפועל, ואיזה פסיק מורה שהמונח שלפניו הוא מונח לגרמיה המפסיק, מונה המסורה את כל הפסיקים שבמקרא המורים על שהיה, וכל פסיק שאינו נמנה ברשימה זו, מוכח שהוא לגרמיה. ומזה שפסיק זה אינו נמנה ביניהם, מוכח שאינו אלא סימן שהמונח שלפניו הוא מונח לגרמיה ולא המונח המשרת (רשימה זו של המסורה מצויה בכתבי יד שונים של המקרא, וכן במערכת המסורה שבדפוס מק"ג (אות פ'), אך הרשימה שבמק"ג שגויה ומבולבלת מאד לעומת הרשימות המצויות בכתבי היד).

וכלל נוסף ישנו (מובא בספרי המדקדקים העוסקים בכללי הטעמים, וכגון בספר טעמי המקרא המיוחס לר' יהודה בן בלעם), שכל מונח ואחריו רביעי, שיש פסיק ביניהם, לעולם המונח הוא מונח לגרמיה, ואינו מונח רגיל עם פסיק אחריו, פרט לפעם אחת בתנ"ך (בישעיה מ"ב ה': הָאֵל-ל') שהוא מונח ופסיק, ואינו מונח לגרמיה.

יב רד"ק (ישעיה כ"א ב', במלל כ"ו ע"ב) כתב שהיה ראוי להיות מנוקד כאן 'ושערה' במפיק הה"א, אלא שהה"א נחה כמו שמצאנו פעמים נוספות שראוי להיות במפיק ונשמט המפיק (כגון: ותחקרה בחקרה שמות ב' ג'. למן היום הִסְדָּה, שם ט' י"ח. וְקָרָא לָהּ נָחַ, במדבר ל"ב מ"ב. ועוד).

וכן נראה מהתרגומים המדויקים, שתירגמו כאן 'ושערה' במפיק (כמו שמתורגם להלן פסוק כ'), ששם אכן כתוב 'ושערה' במפיק), וזה משום שפירוש הפסוק הוא כאילו נכתב 'ושערה' במפיק, ומוכח שראוי היה לבוא מפיק אלא שנשמט (ובתרגומים המצויים מתורגם כאן 'ושערה' ולהלן פסוק כ' מתורגם 'ושערה', וכנראה זה פרי תיקון סופרים שתיקנו כן ע"פ הפסוק שאין בו מפיק, וכן מצוי במקומות נוספים שתיקנו כן את לשון התרגום ע"פ המקרא, כגון בפסוק 'וְקָרָא לָהּ נָחַ', שבתרגומים המדויקים מתורגם שם 'וקרא לה', משום שפירוש הפסוק הוא כאילו נכתב 'לה' במפיק, אלא שנשמט,

י"ג מ"ד: טמא יִטְמְאֵנוּ הִכְהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְנֹו - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיתב 'הִכְהֵן', שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר" שבתיתב 'יִטְמְאֵנוּ', שאם לא יטעים כראוי ישמע שהנגע בראש הכהן.

י"ג נ"ד: **אֶת אֲשֶׁר-בּוֹ הַנֶּגַע** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'אֶת-אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע', או 'אֶת אֲשֶׁר-בּוֹ הַנֶּגַע'.

י"ג מ"ה: **וְעַל־שָׁפָם** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים 'ועל שפם'.

אָת־עֵינֵינוּ - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אינו באל"ף*.

יַעֲטָה - העי"ן בשווא נח. ואין להבליעה ולקרוא 'יַטָּה', או לקרוא 'יעטָה' בפתח העי"ן.

י"ג נ"ו: וְקָרַע אֹתוֹ - יש להקפיד להשמיע את העי"ן, שאם לא ישמיעה ישמע שקורא 'וקרא' באל"ף.

י"ג מ"ח: בְּשֵׁתִי - הבי"ת במתג. ויש להסתפק אם השי"ן בשווא נע או בשווא נח.¹⁷

י"ג נ"ט: בַּגְד הַצֵּמֶר - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להשמיט את המרכא ולהטעים 'בַּגְד־הַצֵּמֶר' ' במקף.

י"ג נ"ב: אוֹ אֶת־הַשְׁתִּי - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להשמיט את המרכא ולהטעים 'אוֹ-אֶת־הַשְׁתִּי' במקף.

פֶּלֶל-בְּלִי-עוֹר - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים 'פֶּלֶל-בְּלִי עוֹר'.

שיש כאן חילוף שלבן אשר מנוקד 'בִּשְׁתִּי' בחטף פתח ולבן נפתלי מנוקד 'בִּשְׁתִּי'. וכן במסורה שבכ"י מדריד 1 נראה שהחילוף הוא שלבן אשר יש מתג בבי"ת ולבן נפתלי אין מתג בבי"ת, ולא עסקו כלל בשווא שבשי"ן. במסורה שבכ"י ששון 82 נמסר על הסכמה של בן אשר וכן נפתלי שמנוקד כאן 'בִּשְׁתִּי', אך בספר עצמו מנוקד 'בִּשְׁתִּי' בחטף פתח, וכנראה שסבר המסרן שההסכמה עוסקת רק במתג. וברשימת חילופי מוגה והללי (בסוף כ"י מינכן 392) נמסר על חילוף שבמוגה מנוקד 'בִּשְׁתִּי' בחטף פתח ובהללי מנוקד 'בִּשְׁתִּי' בשווא לבד. וצ"ע בכל זה.

ומהר"ן כתב בחלק הדקדוק: 'או בְּשֵׁתִי. בלא פתח השווא', והיינו שהש"ן בשווא נח. אך בפוסקים החדשים הוסיפו בדבריו וכתבו 'או בְּשֵׁתִי. הבי"ת במאריך, והש"ן בשווא נע פשוט בלא פתח', ונוסח זה אינו ברור ואינו מובן, ואולי צריך לומר 'בשווא נח פשוט בלא פתח'.

^ט וכעין זה איתא בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד) גבי תיבת 'נִשְׁבַּע': אלו צריך דקדוק וכו', ר' חנינא בשם ר' אחא אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי' ע"כ.

ופירשו רוב הראשונים (רד"ק במבולל דף ע"ב ע"ב, המנהיג הלכות תפילה סימן ל"ח, טור א"ח סימן ס"א. וכן הוא בשו"ע שם סעיף ט"ז) **דהיינו שצריך דקדוק להשמיע יפה את העי"ן, שלא תהיה נשמעת כה"א.**

^כ משום שהאות אל"ף שבתיבת 'וְקָרָא' אינה נשמעת, ואם לא ישמיע את העי"ן שבתיבת 'וְקָרַע' ישמע שקרא 'וְקָרָא'.

אמנם, לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא יהגו את העי"ן כראוי, אע"פ שעשו שלא כדיון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת עדין ע"י הפתח. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעות הוא ע"י הגיית העי"ן, אם לא יהגו את העי"ן כראוי יש לחשוש לשינוי משמעות.

” בניגון הטעמים המקובל יש נטיה להטעים את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, אך באמת הטעם טפחא הוא מפסיק יותר מהתביר, ויש להקפיד על הניגון המתאים בכל מקום של צירוף הטעמים תביר וטפחא, כי בהרבה מקומות זה משנה את פירוש הענין.

י"ח בכתבי יד רבים מאד (ס"ה ס"ו ס"ח ס"א ס"ד ס"ט ס"ז ס"י, א"ב א"ג א"ד א"ה א"ז א"ח) מנוקד כאן 'בְּשֵׁתִי' השי"ן בחטף פתח (שהוא סימן לשווא נע, כמבואר במאמר החטפים), וכן העידו כמה מדקדקים שמנוקד כאן 'בְּשֵׁתִי' בחטף פתח (ענין הקורא כאן בשם חלק מהמספרים, הבחור בספרו טעם עמ' כ"ט, ערוגת הבושם עמ' י', לחם הבכורים דף מ"ז ע"א), וכן במסורת המהירה כתב שפרש"י ב"ש.

אך בספר החילופים בין בן אשר לבן נפתלי, מובאת הסכמה שבן אשר וכן נפתלי הסכימו שניהם שהשי"ן בשווא בלא פתח (כן הוא בספר החילופים מישאל, ובמחברת התיב'אן, ובמסורה שבכ"ז וטק"ן 448, ובלישנא אחרנא שבספר המסורה עמ' 575), כלומר שהשי"ן בשווא נח (וכשמובאת הסכמה ב"א וב"ג, הכוונה ששניהם הסכימו, כן, היו מוסרים שסבורי אחרת). ואכן מכתב היד הטברניני המדויקים נראה שנקטו שהשי"ן בשווא נח, שבכולם מנוקד 'בְּשֵׁת' בשווא ולבד, ולא 'בְּשֵׁת' בחטף פתח (כן הוא בתיב'אן ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ז, קהירי מ, שיעין 88, 847), ואע"פ שאין זו הוכחה גמורה, שיתכן שלא סימנו את נעות השווא, מ"מ, כיון ששווא נע כאן הוא יוצא מן הכלל, במקרים כאלו דרך כתבי היד לסמן זאת, ובפרט שיש כתבי יד שדרכם לסמן חטף פתח לעיתים קרובות מאוד (למשל, כתב היד ט"ה - נידון 4445), ובכל זאת כאן ניקדו בשווא לבד, ונראה מזה שנקטו שהשווא נח.

לפי זה יצא שכל כתבי היד הספרדיים והאשכנזים שניקדו 'בִּשְׁתִּי' בחֹפֶק פתח הלכו בדעה לדחיה כבד כדעת בן אשר ובן נפתלי, וקצת תמוה לומר כן. אמנם, יש נוסחאות אחרות של החילוף. בספר המסורה (עמ' 574) מובא נוסח